

Magyar Juhászat

és Kecsketenyésztés

A változásról

Mintegy két évtizedes elmaradását tudta orvosolni végre a juh- és kecskeágazat. A személyes ellentétet és érdekeket háttérbe szorítva létrejött a Juh és Kecse Szakmaközi Szervezet.

Szerkeszti
a szerkesztőbizottság
29. évfolyam
2020/8

A szerkesztőbizottság tagjai: **Jávor András** tiszteletbeli elnök, **Bögréné Bodrogi Gabriella**, **Kukovics Sándor**, **Monori István**.
Főszerkesztő: **Mezőszentgyörgyi Dávid**

A változásról

Mezőszentgyörgyi Dávid

Elcsépelet mondás, de valóban minden változik körülöttünk. Sokszor úgy érezzük, hogy jó lenne kicsit megállítani az időt, hogy értékelni tudjuk mi is történik. Mivel a folyamatos termelés mellett erre nagyon ritkán van lehetőségünk, hajlamosak vagyunk arra, hogy a változást negatívan értékeljük. Pedig a változás sokszor új lehetőséget teremt számunkra. Ez most talán fokozottan igaz.

Mintegy két évtizedes elmaradását tudta orvosolni végre a juh- és kecskeágazat. A személyes ellentéteket és érdekeket háttérbe szorítva létrejött a Juh és Kecse Szakmaközi Szervezet. Köszönet mindenkinek, aki az elmúlt 1 évben segítette ezt a folyamatot! Kötelességünk jól bánni ezzel a történelmi lehetőséggel.

De a munka igazából most kezdődik. A következő hetekben, hónapokban határozott lépéseket kell tennünk, hogy ne „csak” egy újabb szervezet legyen, hanem tagjai, a termelők, kereskedők és feldolgozók mind magukénak érezzék és magukért működjenek. Továbbra is várunk mindenkit, aki tenni szeretne az ágazatért, a környezetért és nem utolsósorban saját magáért. Arra biztatok mindenkit, hogy csatlakozzon ehhez a közösséghez!

Megváltozik a Magyar Mezőgazdaság szaklap Magyar Juhászat és Kecsketenyésztés melléklete is. A 29. évfolyamában járó periodikát szeretnénk az ágazat minden szereplője számára még érdekesebbé és hasznosabbá tenni. Azt tervezzük, hogy új rovatokkal, hírekkel és elemzésekkel hozzuk közelebb az olvasókat szeretett szakágunkhoz, a juh- és kecsketartás, -tenyésztés, az állategészségügy, a termék-előállítás, a forgalmazás, feldolgozás, gasztronómia és egyáltalán, a piac bemutatásával.

Nem szabad megfélekezelnünk azokról, akik az elmúlt majdnem három évtizedben olyan sokat tettek azért, hogy egyáltalán legyen lapja az ágazatnak. Semmiképp sem lezárni akarunk egy korszakot, hanem csak megállni egy pillanatra, bízva benne – és hát számítva is rá –, hogy a jövőben is segítenek minket.

Köszönettel tartozunk mindenekelőtt a Magyar Mezőgazdaság Kft.-nek, hogy akár anyagi áldozatot is vállalva elindította és a mai napig fenntartotta a mellékletet. Avar László és Sári Enikő aktív támogatása nélkül ez nem valósulhatott volna meg. A szakmai tartalom nem jöhetett volna létre Jávör András és Kukovics Sándor önzetlen munkája nélkül. Külön köszönet illeti őket!

Nem feledjük a múltat, de mindenképpen a jövőre koncentrálunk. Bízunk benne, hogy a megújult forma még inkább elnyeri tetszésüket, ugyanakkor szívesen fogadjuk javaslataikat, észrevételeiket, sőt írásait is a Magyar Juhászat és Kecsketenyésztésbe. Hisszük, hogy a lap Önöknek, Önökért és Önökkel készül. Meggyőződésem, hogy a változás valóban jó!

A juhok száma nálunk támogatásfüggő

Szeptember 9-én elfogadták Mezőfalván a Juh és Kecse Szakmaközi Szervezet alapszabályát, elnökévé a termelői oldalt képviselő Bátor Árpádot, a Palota-Vidék 2000 Zrt. elnökét választották. Őt kérdeztük a szervezet céljairól, elképzeléseiről, az ágazat helyzetéről és kilátásairól.

– Az új szakmai szervezet létrehozásánál a Juh- és Kecseágazatért Egyesület bábáskodott. Az új szervezet a bírósági bejegyzéssel és az agrárminiszter elismerésével válik hivatalosan

szakmaközi szervezetté. Részt vesznek benne a magyar juh- és kecsketartók, a hazai kereskedők és feldolgozók is. Utóbbiak között a hús- és a tejfeldolgozók aránya is bőven eléri a reprezentativitáshoz szükséges mértéket, kétharmaduk tag lett. Szakmaközi szervezet létrehozásához elegendő, ha az érdekelt 50 százaléka + 1 fő a tagja. A jelenleg sokszereplős ágazat egységes véleményének koordinálása is a szakmaközi szervezet feladata lesz.

A Juh és Kecseágazatért Egyesületet a tavalyi OMÉK-on alapították meg, az Agrárminisztérium és a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara támogatásával, amiben kiemelt szerepet játszott Zászlós Tibor, a NAK mezőgazdaságért felelős országos alelnöke.

A szervezet létrehozásához elengedhetetlen volt, hogy a kereskedőket és feldolgozókat is integrálni tudja. Jelenleg a piacra kerülő magyar vágójuh-állomány 6–7 százaléka kerül hazai vágóhidakra, a többit elve exportáljuk. A piac liberalizálásával, amikor megszűnt a kvóta, a kereskedők érdekeltsége alábbhagyott az egyeztetési folyamatokban. De mostanra közöttük is kialakult a modus vivendi, így várhatóan valamennyi exportőr szerepet vállal a szervezetben.

Az utóbbi időben valamelyest változott a magyar bárányexport irányultsága: időszakonként csak mintegy 70 százaléka jutott el Olaszországba, a többi pedig közel-keleti országokba, illetve Ausztriába, Franciaországba, Németországba, Japánba vagy Svájcba kerül, összesen közel húsz országba.

A magyar juhállomány létszáma az elmúlt évtizedekben hullámozó pályát futott be. A rendszerváltást követően zuhant a juhok száma, majd 2002-től fokozatosan emelkedett, jobb kondícióban reménykedve a csatlakozás után. A helyzet 2005-re sokat javult, a hivatalos adatok szerint mintegy 1,2 millió juhot tartottunk Magyarországon abban az évben. Csakhogy ekkor belefutottunk egy csapdába: egy támogatási borítékba ke-

rültünk a húsmarhával. A két ágazat különbségei miatt ebből a közös borítékból arányaiban lényegesen kevesebb támogatás jutott a juhászatnak.

A kérődő szerkezetátalakítási programot 2012-ben hirdették meg, és az azzal járó támogatással sikerült valamit javítani a pozícióinkon. Azóta hol kimondottan stagnál, hol enyhén felfelé vagy lefelé mozdul a juhlétszám. Az utóbbi 2 évben viszont egyértelműen leszálló ágba került a magyar juhászat, mert kb. 70 ezer anyajuhot, ráadásul az igazán jó kondícióban levőket megvásárolták a törökök. Emiatt itthon romlott az ágazat pozíciója, és újfent visszaesett az egyedszám.

Azokat a legelőket, amelyeken jobban lehet állatot tartani, elvitte az erősebben támogatott húsmarha, így a juhoknak egyre rosszabb legelők maradtak. Szerintem a birkatartásnál sokkal erőteljesebben kellene értékelni, hogy az állatok milyen fontos környezetvédő funkciókat látnak el: a gyenge legelőket velük lehet karbantartani. Nélkülük géppel, szárazúzóval kell irtani, pusztítani a gyomokat.

Azért vállaltam a Juh és Kecse Szakmaközi Szervezet elnöki tisztét, hogy jobban oda tudjak figyelni az ágazatra. A legutóbbi AKG-ban csupán a juhtartók 18 százaléka kapott támogatást az előző időszakban jogosultakhoz képest, azaz egyhatodára esett a támogatott juhtartók száma. Szerintem a juh Magyarországon nem túl intenzív állatfaj, többnyire a kimondottan juhlegelőnek való területeket lehet hasznosítani vele, olyan részeket, ahol más állat nem élne meg. Korábban kb. 600 ezer hektár feltétlen juhlegelővel számoltunk, ebből 300 ezer hektár maradt mára. Mint említettem, a jobb részeket a jobban támogatott húsmarha kapta meg.

A hazai juhtartás rákfénjének tartom, hogy 60 százalékát – kényszerből – bérlegeltetésre kell alapozni. A juhászok kimaradtak a földszerzésből az 1990-es évek elején, azóta pedig képtelen annyi jövedelmet termelni az ágazat, hogy abból a juhászok földet tudjanak vásárolni, hogy gyarapodni tudjanak.

A hivatalos statisztika szerint jelenleg 800 ezer anyajuhot tartunk Magyarországon. Ez a KSH adata. Ám az anyabirkára beadott támogatási kérelmekben benne vannak az 1 évesnél idősebb, de még nem ellett jerek is. Ez alapján

a támogatott anyajuhok száma 850 ezer. Évente 550–600 ezer élő állatot exportálunk, így utánpótlásra 150 ezer marad. Ez 20 százalékos felújítást jelent, ami elfogadható lenne – ha hosszabb távon így maradna.

Az anyajuhtámogatás jelenleg 8907 Ft. Mivel ennek a bázisát még 2014-ben állapították meg, és mivel azóta az állatlétszám csökkent, a felosztható pénz egyedenként kb. 15 százalékkal növekedett. A COVID-vírus okozta helyzetben egyedenként további 1200 forint támogatást kap a birka, amivel valamivel több, mint 10 ezer forint jut egy állatra. Nagy segítség, hogy 3 éve működik a kostámogatás, aminek köszönhetően a gazdáknak az eredeti árak alig több, mint 25 százalékát kell kifizetnie.

Ha a számokat nézzük, a bárány eladási ára most jó, de ehhez hozzá kell tenni, hogy ehhez sokat gyengült a forint. Most megnyugodott minden érdekelt, kevésbé hallható, hogy abbahagynák a juhtartást. Viszont változatlanul katasztrofális a munkaerőpiaci helyzet. Többek közt ennek a következménye, hogy a családi juhászatok (400–500 anyajuhot tartók) jól tudnak teljesíteni, ahol viszont alkalmazottak dolgoznak, ott sok a probléma. Nem véletlen, hogy a hazai juhászat 96 százalékban magántermelők kezében van, és csak 4 százaléka társas vállalkozásokban – igaz, a termelési érték 20 százalékát ma is utóbbiak adják.

Ami gond ebben az évben felvetődött, azt az érdekeltek kedvező hozzáállásának köszönhetően sikerült menet közben megoldani. A támogatás az ágazat számára alapfeltétel, mert közvetlenül 10 ezer családot érint, tehát erős a hatása. Véleményem szerint jóval nagyobb figyelmet kell szentelni a juh és környezetvédelem kapcsolatának, az állatok előnyös hatására. Viszont túl nagy a bürokrácia az állat körül: az ügyintézés során egy birkáért ugyanannyit kérnek összegszerűen, mint egy húsmarháért. A birka esetében az állatból származó árbevétel 6–7 százaléka, darabonként 1200–1300 forint ilyen kiadásokra megy el. Az ágazat egészére vonatkozik, hogy sem rövid-, sem hosszú távú szerződésre nem vállalkozik benne senki, mert nincs, aki képes lenne megmondani, hogy 2 hónap múlva mire lesz szükség. Ha ezen változtatni tudnánk, az alapvetően javítana a juhászok kiszolgáltatott helyzetén.

AVAR LÁSZLÓ

JUH ÉS KECSKE ÁGAZATÉRT EGYESÜLET

Iktatószám:

BELÉPÉSI NYILATKOZAT

Alulírott (alulírottak) kijelentem (kijelentjük), hogy a Juh és Kecske Ágazatért Egyesület

☐

termelő

☐

kereskedő

☐

feldolgozó

☐

pártoló

agja kívánok (kívánunk) lenni.

A megfelelő jelölőnégyzetet kérjük beikszelni.

A Juh és Kecske Ágazatért Egyesület Alapszabályában és szabályzataiban foglaltakkal egyetértek (egyetértünk) és magamra (magunkra) nézve kötelező érvényűnek tartom (tartjuk), az egyesületi tagsággal járó kötelezettségeket vállalom. A közgyűlés által megállapított tagdíjat elfogadom, azt az előírt határidőig megfizetem.

Név:

Cím:

megye:

Levelezési cím:

Számlaszáma: Adószáma:.....

Telefon: mobil:.....

e-mail:

Képviselő neve, címe, elérhetősége (email, telefon):

.....

(csak jogi személy esetén)

Hozzájárulok, hogy az önként megadott adataimat a Juh és Kecske Ágazatért Egyesület tagsági viszony létesítése, tagnyilvántartás, annak aktualizálása és a egyesületi tagságból eredő kötelezettségek teljesítése érdekében az Adatkezelési jogszabályokban foglaltak szerint kezelje.

..... 20.....

.....

aláírás*

*Jogi személy esetében a nyilatkozatot cégszerű aláírással kérjük ellátni.

JUH ÉS KECSKE ÁGAZATÉRT EGYESÜLET KÜLDETÉSI NYILATKOZAT

A 2019. szeptember 27-én alakult Juh és Kecske Ágazatért Egyesület legfőbb célja, hogy rövid időn belül elismert és reprezentatív szakmaközi szervezetté váljon.

Az egyesület tagjaiként közösen törekszünk arra, hogy konszenzusos alapon megteremtjük e cél elérésének feltételeit. Minden tudásunkkal és erőnkkel törekszünk arra, hogy létrejöhessen a juh- és kecskeágazat egységes képviselője a termelők, kereskedők, feldolgozók és a további releváns ágazati szereplők döntő többségének bevonásával. Előkészítjük, és személyes közreműködésünkkel segítjük a szakmaközi szervezetté váláshoz szükséges lépéseket, és előkészítjük a szükséges dokumentumokat, hogy aztán azokat az új szervezet megalakulásakor átadhassuk.

FŐBB SZAKMAI CÉLOKKÉNT AZ ALÁBBIKAT FOGALMAZZUK MEG:

- Az aktuálisan kialakult ágazati problémák kezelése.
- A magyar juh- és kecskeágazat társadalmi megítélésének javítása, és tevékenységének igazítása a szakmaközi szervezetekre vonatkozó EU-s és hazai rendeletekhez.
- A bürokráciacsökkentés lehetőségeinek áttekintése az ágazatban.
- Az egységes alapszabály előkészítése, mely kiterjed mindazon pontokra, melyek szükségesek a reprezentatív szakmaközi szervezetté alakuláshoz.
- Az új szervezet pénzügyi stabilitásának megteremtése egy elfogadott költségvetési terv által.
- Objektív ágazati helyzetkép felvázolása és megoldási javaslatok megfogalmazása mind a belpiaci, mind a külpiazi tendenciák ismeretében.
- A vonatkozó szabályoknak megfelelő, a termékpálya szereplőivel egyeztetett szerződésminták kidolgozása és közzététele – elsősorban internetes felületen – a kiegyensúlyozott piaci környezet kialakítása és fenntartása érdekében.
- Az ágazat fejlődésének elősegítése a jó minőségű és piacorientált árualap előállításához szükséges módszertani és tenyésztési ajánlások közzétételével.
- A juh- és kecskeágazat piaci szereplőinek ellátása megfelelő információval (pl.: árfigyelés) elsősorban interneten és mobil eszközökön az eredményes gazdasági tevékenységük fenntartásához.
- Oktatási és továbbképzési program kidolgozása elsősorban a termék-előállításban részt vevő gazdálkodók, illetőleg az új belépők számára.
- A juh- és kecskeágazati támogatási struktúra helyzetének megvizsgálása, és javaslatok megfogalmazása azok fejlesztési irányaira.
- A juh- és kecskeágazati termékek áfa-csökkentési (27%-ról 5%-ra), illetve a munkaerővel kapcsolatos járulékcsoökkentési lehetőségeinek áttekintése.
- Promóciós akciók indításával a hazai előállítású juh- és kecskehús-, valamint juh- és kecsketej-termék-fogyasztás, illetőleg a hazai gyapjúfelhasználás duplájára emelése.
- Az ágazat által előállított termékek feldolgozási szintjének növelése.

Budapest, 2019. november 27.

A Juh Terméktanács javaslata a hazai gyapjúértékesítés segítésére exporttámogatás bevezetésével

A gyapjúpiac 2019. decemberi elemzésében kimutattuk, milyen nehézségekkel szembesül a magyar juhágazat az általa termelt nyersgyapjú értékesítésekor. Azóta sokat romlott a helyzet, ezért a Juh Terméktanács a piaci feltételek és lehetőségek friss elemzése alapján indokoltnak tartja legalább ideiglenes jelleggel egy exporttámogatási rendszer bevezetését, mert ellenkező esetben a Magyarországon termelt gyapjú veszélyes melléktermékként terheli a gazdaságot. E havi számunkban ennek az elemzésnek a részleteit ismertetjük.

A nemzetközi gyapjúpiac helyzete

Az EU legnagyobb juhtartó országaiban jelentős gondokat okoz a Kína és az USA lassan 1,5 éve tartó kereskedelmi háborúja, ami a vártnál is sokkal nagyobb depressziót okozott a gyapjúpiacon. A világpiac nemcsak a nyersgyapjú-kínálat nagy – aminek következtében folyamatosan csökken az ára –, hanem a legnagyobb mennyiséget felszívó Kína által exportált feldolgozott gyapjú mennyisége is a korábbi 85 százaléka zuhant az utóbbi fél évben, ami további „nyersanyag-feltorlódást” idézett elő a piacon.

Ez a nyersanyag-feltorlódás az ár zuhanását okozta a nagy gyapjútermelő és -exportáló országokban (Ausztrália, Dél-Afrika, Dél-Amerika, Új-Zéland, Egyesült Királyság, Spanyolország stb.), ami a mi értékesítési árainkat és esélyeinket igen negatívan érinti.

Tekintettel a világpiaci értékesítési gondokra és a gyapjúár heti több százalékos, lassan 1,5 éve tartó esésére, valamint arra, hogy már most is sok 10 ezer tonna eladatlan készlet nyomja a világpiaci árat, a helyzet érdemi javulására 2021-ben sem számíthatunk, mert akkor már a 2021-es nyírásból származó gyap-

júnak is vevőt keresnek majd a piacon, ami tovább csökkenti az árat.

Ebben a helyzetben a Magyarországon termelt gyapjú értékesítése leállt. Pontosabban, az utóbbi napokban a finomgyapjú értékesítése, ha nagyon alacsony árszinten is, de újraindult, viszont a nyomott ár mindenképpen indokoltá teszi az ágazat helyzetének újragondolását.

A Magyarországon termelt gyapjú minőségének megoszlása

A Magyarországon termelt gyapjúmennyiség változását az 1. táblázatban foglaltuk össze.

1. táblázat: A juhállomány és a gyapjútermelés fő adatainak változása az elmúlt években

Év	Juhlétszám ezer egyed (dec. 31.)	Anyajuhlétszám ezer egyed (dec. 31.)	Összes gyapjú termelés tonna	Anyajuhra jutó gyapjú-termelés kg/anyajuh	Nyersgyapjú import tonna	Nyersgyapjú import millió Ft	Nyersgyapjú export tonna	Nyersgyapjú export millió Ft
1960	2250	1056	8175	-	-	-	-	-
1970	2316	1461	9776	-	-	-	-	-
1980	3090	1861	12 143	-	-	-	-	-
1990	1865	1313	7337	3,5	-	-	-	-
2000	1129	897	3369	3,8	-	-	-	-
2003	1296	956	4100	4,1	-	-	-	-
2005	1405	1082	5027	3,9	-	-	-	-
2010	1181	844	4070	3,6	-	-	-	-
2011	1120	858	3820	3,6	-	-	-	-
2012	1185	865	3834	3,9	-	-	-	-
2013	1214	874	3843	3,6	-	-	-	-
2014	1185	855	3887	3,5	333	189	4231	1272
2015	1190	849	3840	3,6	574	344	3652	1668
2016	1141	801	3739	3,5	519	480	3708	1801
2017	1146	810	3744	3,6	137	117	3590	1695
2018	1109	798	3712	3,6	874	300	3571	1938
2019	1061	782	-	-	-	-	-	-

[Forrás: KSH STADAT 4.1.25 - 4.1.24 - 5.1.1. - 5.3.4. alapján Kukovics Sándor saját kigyűjtése]

Nyomon követhető benne a juhok és anyajuhok számának változása Magyarországon, az egyes években előállított gyapjú mennyisége, a gyapjú mennyisége egy anyajuhra vetítve, az utóbbi 5–6 évben importált és exportált gyapjú mennyisége, valamint az értéke, millió forintban. A 2014 előtti kereskedelmi mennyiség és érték megjelölésétől ezúttal eltekintettünk, tekintettel arra, hogy a megoldandó feladathoz ezeket az adatokat nem szükséges hangsúlyozni.

Az előzetes adatok szerint a 2019-ben Magyarországon termelt mintegy 3700 tonna gyapjú minősége – a sokféle lehetséges osztályozás összevonása után – becslésünk szerint a 2. táblázatban láthatóak szerint oszlott meg, és a 2020-ban termelt gyapjú mennyiségét is hasonlóan tekinthetjük.

Azonban, tekintettel arra, hogy a 2019-ben lenyírt gyapjú 20–25 százaléka még mindig eladatlanul áll a raktárakban vagy a termelőknél, tehát az eladandó gyapjú ideai mennyiségét tovább növeli. Igaz, a 2018–2019-ben exportált több mint 100 ezer tenyészjuh gyapjútermelése idén már nem nyomja a piacot. Ennek következtében az értékesítendő gyapjú mennyisége valójában mintegy 4300 tonnára becsülhető (a 2020-ban lenyírt és a 2019-es maradék), viszont ennek a 20 százaléka, mintegy 860 tonna eladhatatlan alminőség vagy hulladék, amit vagy meg kell semmisíteni, vagy egyéb felhasználási lehetőséget kell találni. Jelenleg 1 kilogramm hulladékgyapjú megsemmisítésének 35 forint a költsége.

Elvileg az összes minőségi osztályba sorolt gyapjú értékesíthető, természetesen a finomsági jellemzők (és az egyéb, adott esetben árcsökkentő tényezők) figyelembe vételével. A merinó gyapjúra jelenleg, még ha nyomott áron is, de van kereslet. A merinó típusú gyapjú is értékesíthető, de lényegesen alacsonyabb áron, mint az előző években. Az egyéb kategóriák valamelyikébe sorolt gyapjútételek egyéb hasznosításra adhatók el, még az előbbiektől is messze alacsonyabb áron. Viszont a megsemmisítendő veszteség csak támogatással ártalmatlanítható.

Tekintettel arra, hogy a Magyarországon termelt gyapjú csak külföldre értékesíthető, meg kell fontolni a gyapjú 27 százalékos áfájának 5 százalékra való csökkentését, legalább ideiglenesen! Ez nagyban segítené a gyapjú exportra történő értékesítését és a veszélyes melléktermék kijuttatását Magyarországról.

A megtermelt gyapjú értékesítése

A gyapjúértékesítési gondok megoldására több lehetőség volna:

- az első, hogy megfelelően előkészítve külföldre értékesítjük;
- a második, hogy újra meg kell teremteni a gyapjufeldolgozás feltételeit Magyarországon.

Tekintettel arra, hogy az 1990-es évek közepére az összes feldolgozót megszüntették vagy felszámolták az országban, és hogy 2000-ben az utolsó gyapjúmosót is bezárták, illetve felszámolták, jelenleg nincs valódi alternatívája a külföldi értékesítésnek. Továbbá tekintettel arra, hogy a gyapjufeldolgozás teljes könnyűipari háttere megszűnt az országban, a mosott, kártolt és fésült gyapjút is külföldön kell értékesíteni.

A nyersgyapjú értékesítése a nemzetközi piacon csak a következő feltételek teljesítésével lehetséges:

- a gyapjút be kell gyűjteni;
- finomság és hosszúság, valamint
- egyéb jellemzők (tűzdeltség, szín, takarmányszennyezettség, egyéb növényi szennyezettség stb.) szerint le kell válogatni,
- az egységesre válogatott gyapjút bálákba kell préselni,
- az egységes gyapjút tartalmazó bálátételeket hivatalosan mintáztatni kell,
- a mintákat az IWTO négy akkreditált laboratóriumának egyikében vizsgáltatni kell,
- kizárólag ilyen vizsgálati eredmény (certificate) birtokában kerülhet Magyarországról gyapjútétel a nemzetközi forgalomba.

E folyamat elindításának elemi feltétele, hogy legyen egy NÉBIH által engedélyezett és ellenőrzött (akkreditált), regisztrációs számmal rendelkező telep, amely megfelel az állati eredetű melléktermék, jelen esetben a gyapjú gyűjtésével, válogatásával, tárolásával és forgalmazásával szemben támasztott feltételeknek, valamint a 97/78/EK, a 1069/2009/EU és a 142/2011/EU rendeletekben lefektetett előírásoknak!

Ezek a rendeletek sokrétűen és részletesen megszabják a humán- és állategészségügyi biztonság feltételrendszerét és fenntartásának módját.

Az előírásokat – ebben az elemzésben – terjedelmi okokból nem kívánjuk részletezni. De ezek megismertetése céljából felhívjuk a figyelmet arra, hogy egy ilyen feltétel rendszernek megfelelő, nyers, kezeletlen gyapjú gyűjtő – tároló – válogató – forgalmazó tevékenységet végző engedélyezett telep (például HUNGAROWOOL Kft.-02-AMT-012(Á)/NÉBIH – 00299 – 2018: 09. 12.) engedélyezési okirata

mintaként a Bács-Kiskun Megyei Kormány Hivatal irattárában betekintésre elérhető.

Egy akkreditált gyapjufelvásárló, -kezelő és -exportáló céggel együttműködve a Juh Terméktanács több mint 1 éve dolgozik egy új magyarországi gyapjúmosó, majd kártoló- és fésülőüzem létrehozásán. Ehhez már találtak egy külföldi befektetőt, amely hajlandó volna Magyarországon befektetni a beruházáshoz a szükséges tőkét. A COVID-19-vírusjárvány miatt bevezetett utazási korlátozások következtében csak 2020. augusztus végén – szeptember elején kerülhetett sor a konkrét szerződés aláírására. Emiatt a beruházás megkezdése jelentős csúszást szenvedett, úgyhogy leghamarabb 2021 második felében lehet számítani az együttműködés első lépésére, a mosoda beindítására. Addig azonban valamit kezdeni kell a megtermelt gyapjúval, annál is inkább, mert addigra már a 2021-ben lenyírt gyapjú is eladásra vár majd.

Exporttámogatás bevezetése

Ebben a kereskedelmi helyzetben azzal lehetne érdemben segíteni a termelőket, ha legalább ideiglenes gyapjúexport-támogatást vezetne be Magyarország.

Erre van példa az EU-ban, például 2018-ban hasonló támogatást vezetett Románia. Ennek keretében 1 lej/kg támogatást fizetett az állam a feldolgozónak vagy a begyűjtő cégnek az értékesített gyapjú után. Igaz, ezt a támogatás 2020-ra megszüntették az ellenőrzés hiányosságai és csalások miatt – aminek következtében a 2019-es gyapjűmennyiség döntő hányada eladatlanul a romániai raktárakban maradt.

Ehhez hozzá kell tennünk, hogy Románia gyapjútermelésének 80 százaléka a durva gyapjú kategóriába sorolható, és hogy ennek a támogatásnak a keretében mindössze 1100 tonnát értékesítettek 2018-ban, aminek a döntő része merinó jellegű, kisebb része merinó gyapjú volt – miközben 23 ezer tonna gyapjút gyűjtöttek össze program keretében, 32 ezer juhászatból.

A gyapjúár miatti veszteség, illetve a gyapjú eladhatatlansága miatt a közvetlen termelői támogatás nem vezet érdemi eredményre (figyelembe véve a román példát), mert a közvetlenül a termelőknek adott támogatás önmagában nem tünteti el a gyapjút az országból, és a tárolását sem oldja meg.

Ennek megfelelően olyan támogatási rendszerre volna szükség, ami a gyapjú exportálását segíti elő, nem pedig közvetlenül a termelőket juttatja többletforráshoz, ugyanis ez

2. táblázat: A hazai gyapjú minőség szerinti megoszlása és a javasolt támogatás összege

Típus	Finomság	Mennyiség	Támogatás Ft/kg	Támogatás összesen Ft
Merinó	24,5 mikron alatt	1 740 tonna	160	278 400 000
Merinó típusú	24,5–27 mikron	1 100 tonna	110	121 000 000
Egyéb – crossbred	27,1–35 mikron	300 tonna	80	24 000 000
durva,	35 mikron felett	200 tonna	60	12 000 000
racka, tűzdelt, színes.	vegyes	100 tonna	40	12 000 000
Összesen exportra:		3440 tonna	-	447 400 000
Hulladék megsemmisítésre vagy egyéb felhasználásra*	vegyes	860 tonna	35	30 100 000
Mindösszesen		4 300 000		477 500 000

*Forrás: Kukovics Sándor saját számításai *megsemmisítés támogatása*

utóbbi támogatás nem jelent érdemi megoldás a kialakult helyzetre.

Tekintettel arra, hogy a már lenyírt, raktáron lévő gyapjú veszélyes állati eredetű mellékterméknek számít (ami ráadásul csak meghatározott követelmények betartásával szállítható), ezt az értékes mezőgazdasági terméket és ipari alapanyagot az ország határain kívül volna szükséges értékesíteni, mert a hazai feldolgozásának jelenleg nincsenek meg a feltételei: mosoda, kártoló-, fésülőüzem stb..

Ezzel együtt gondoskodnunk kell arról is, hogy az exportra eladhatatlan hulladékgypjú megsemmisítésére, esetleg egyéb célú felhasználására is sor kerülhessen, ezzel megszabadítva az országot egy veszélyes mellékterméktől.

A nemzetközi kereskedelem jelenlegi viszonyai között a megtermelt gyapjútételektől való „megszabaduláshoz” több feltételnek kell teljesülnie.

A hazai gyapjúlaboratórium

A gyapjú kereskedelem lehetőségeit nagyban segítené, ha lenne egy nemzetközileg akkreditált gyapjútípusvizsgáló laboratórium az országban.

Sajnos, a Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetség keretében működő gyapjú finomság vizsgáló laboratórium nem akkreditált (IWTO), ezért ez az export kereskedelem segítésére nem alkalmas. Ezen felül, az oda bekerülő, állat egyedekről az instruktorok által levett gyapjú minták vizsgálata sem felel meg a kereskedelmi követelményeknek. Alapvetően azért, mert a gyapjútételek mintázását kizárólag akkreditált mintavevők végezhetik el (egy minta per azonos minőségre válogatott és balázott gyapjú), dokumentálhatják le, ez pedig egy külön szakma.

Ennek megfelelően az MJKSZ-nél lévő gyapjúlabor bár akkreditáltható – ez kb. egy éves folyamat, s költsége kb. 400 ezer Ft –, de

nem visz közelebb a kereskedelmi követelmények előírásainak teljesítéséhez.

Az exporttámogatás

A javasolt rendszerben elfogadható és a gyapjú minőségének megfelelő árat kapnának a termelők a nyers gyapjútételekért, megoldaná a tárolás, a válogatás, a kezelés, valamint külföldi értékesítés gondjait. A támogatás összegét a következők szerint határoztuk meg.

A termelőnek adandó felvásárlási átlagár 150 Ft/kg volna minőségtől függően (a 150 forint merinó gyapjúra vonatkozik, a többi esetben arányosan kevesebb), amit a válogatás után fizetnek ki neki, a termelés vagy a tárolás helyszínén.

A gyapjufelvásárlás, -begyűjtés, -válogatás és -balázás, valamint a laboratóriumi vizsgálat 1 kilogrammra vetített költségét 50 Ft-ra becsültük.

A merinó gyapjú 2020. augusztus 14-én 0,70 USD/kg-ért volt értékesíthető Kínába, amit még 0,1 USD/kg szállítási költség is terhelt. A többi minőségi kategóriába tartozó gyapjú ára ettől lényegesen elmaradt.

A fentiek figyelembe vételével a 2. táblázatban összefoglalt támogatási rendszer bevezetését javasoljuk.

Egy finomság és minőség szerinti, lépcsőzetes támogatási rendszert alakítottunk ki, ami lehetővé teszi az eladható gyapjúmennyiség kijuttatását Magyarországról, és segít a megmaradó hulladék megsemmisítésében is.

Az exporttámogatás kifizetésének feltételei

Az exporttámogatást kizárólag külkereskedelemmel hivatalosan is foglalkozó és megfelelő üzemi háttérrel rendelkező cégek igényelhetnék, a következők feltételek szerint:

– csak Nébih által nyilvántartott és engedélyezett (akkreditált) gyapjúgyűjtő, -kezelő,

-tároló és -értékesítő cégek nyújthatnak be támogatásigénylést, amelyek

- rendelkeznek a gyapjú értékesítéséhez szükséges megrendelési szerződésállománnyal,
- az IWTO által akkreditált laboratórium vizsgálati eredményéről szóló igazolást (certificate) tudnak felmutatni az exportra értékesített gyapjútételről;
- kizárólag igazoltan Magyarországon termelt és kezelt gyapjútétel után kérnek támogatást;
- gyapjútétel utáni exporttámogatás-igénylésének jogosultságát a Juh Terméktanács – marketingprogramjának megfelelően – okirattal igazolja (az okirat kiadásának feltétele: az export megtörténtét igazoló szállítójegyet, CMR dokumentum, hivatalos állatorvosi igazolás, az adott tételhez kapcsolódó exportszerződés megléte, az adott tétel származását igazoló felvásárlási jegyek megléte, illetve benyújtása ellenőrzésre);
- vállalják, hogy az export megtörténtét és az értékesített gyapjútétel árának, valamint az exporttámogatás beérkezését követően az adott gyapjútételt előállító termelőnek megfizetik a minőségtől függő felvásárlási árat.

A megsemmisítésre vonatkozó támogatás igénybe vételének a megsemmisítést végző cég által a megsemmisítendő gyapjú mennyiségéről kiadott átvételi igazolása, számlajegye volna az egyik feltétele, valamint a Juh Terméktanács ellenőrzésről kiadott igazolása. Ezt a támogatási formát az exporttevékenységet végző, a fenti feltételeknek megfelelő cég vagy a meglévő gyapjútétele megsemmisítését kezdeményező termelő is igénybe vehetné, a Juh Terméktanács igazolása alapján.

A javasolt feltételrendszer betartásával elfogadható felvásárlási árhoz jutnának a termelők, illetve a veszélyes állati mellékterméknek minősülő gyapjú döntő hányada garantáltan eltűnne az országból.

DR. KUKOVICS SÁNDOR